છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

"મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૪

-: ત્રીજા ધોરણ માટે :- કિંમત અઢી આના. પોસ્ટેજ જુદું.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

'મુખગણિત શિક્ષક' વગેરેના કર્તા.—શાહપોર—સુરત.

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુકસ, ઈનામ, લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણીખાતાના
અધિકારીઓના ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભાગ ૪.

રચનાર:—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

છાપનાર—ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.
છાપવાનું ઠેકાણું—"શ્રી અનાવિલ બન્ધુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,
બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળ—સુરત.

સંવત ૧૯૮૬] આવૃત્તિ ૧૬ મી. [સને ૧૯૩૦.

કિંમત રૂા. ૦—૨—૬ પોસ્ટેજ જુદું.

"ડિકટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.

રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮–૬–૧૯૧૭ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—

"સલામ તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિકટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧. ૨. નામના બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ **બાળકો, શિક્ષકો, અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે. આ** પુસ્તકોના ઉપયોગ કરવાથી **બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોકસ જ્ઞાન થશે.** તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટાપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુતલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીની દૃષ્ટિએ જોતાં તેને **ટેકસ્ટ બુક તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે, એજ"**

'સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક' અભિપ્રાય

'ત્રીજા ધોરણનાં છોકરાંને જોઈએ તે ઉપર નજર રાખીને આ નાના પુસ્તકમાં હકીકત સારી ભેગી કરી છે, અને તેમને અનુકૂળ થાય એવી સરળ ભાષામાં વર્ણન કર્યું છે."

વડોદરા તા. ૮–૭–૧૯૨૫. **હરગોવિંદદાસ દ્વારકાદાસ કાંટાવાળા.**

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે હુકમ નં ૪૧૭૧ તા. ૨૬-૭-૧૫થી

સુરત જિલ્લાનો

"ભૂગોળ શિક્ષક"

એજન્સિની સર્વ સ્કુલોમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર કર્યો છે.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઇચંદ પુંજાભાઇ શાહ

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા

સાદરા તાલુકાસ્કુલના હેડમાસ્તર સાહેબ.

પોતાના તા. ૧૫-૭-૧૫ના પત્રમાં લખે છે કે:—

ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધન રૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે, શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે, અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે, એકંદરે આપનો પ્રયાસ જન સમુહને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી થઈ પડવાનો છે" કિંમત ત્રણ આના. પોસ્ટેજ જુદું.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

ત્રીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૪.

વિવિધ અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આનાપાઈના અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આનાપાઈના અપૂર્ણાંક બોલવાની રીત.
રૂ. ૦—૦—૩	રૂ. ૦)૦।	પા આનો
રૂ. ૦—૦—૬	રૂ. ૦)૦॥	અડધો આનો
રૂ. ૦—૦—૯	રૂ. ૦)૦।॥	પોણો આનો
રૂ. ૦—૧—૦	રૂ. ૦)⌐	એક આનો
રૂ. ૦—૧—૩	રૂ. ૦)⌐।	સવા આનો
રૂ. ૦—૧—૬	રૂ. ૦)⌐॥	દોઢ આનો
રૂ. ૦—૧—૯	રૂ. ૦)⌐।॥	પોણાબે આના
રૂ. ૦—૨—૦	રૂ. ૦)=	બે આના
રૂ. ૦—૨—૩	રૂ. ૦)=।	સવાબે આના
રૂ. ૦—૨—૬	રૂ. ૦)=॥	અઢી આના
રૂ. ૦—૨—૯	રૂ. ૦)=।॥	પોણાત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૦	રૂ. ૦)≡	ત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૩	રૂ. ૦)≡।	સવાત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૬	રૂ. ૦)≡॥	સાડાત્રણ આના
રૂ. ૦—૩—૯	રૂ. ૦)≡।॥	પોણાચાર આના
રૂ. ૦—૪—૦	રૂ. ૦।	પા રૂપીઓ
રૂ. ૦—૪—૩	રૂ. ૦। ૦।	પા રૂપીઓ પા આનો

આનાના આંક.

૧ ⌐ રૂ. ૦)⌐	૧૧ ⌐ રૂ. ૦॥≡	૨૧ ⌐ રૂ. ૧।⌐
૨ ⌐ રૂ. ૦)=	૧૨ ⌐ રૂ. ૦।।।	૨૨ ⌐ રૂ. ૧।=
૩ ⌐ રૂ. ૦)≡	૧૩ ⌐ રૂ. ૦।।।⌐	૨૩ ⌐ રૂ. ૧।≡
૪ ⌐ રૂ. ૦।	૧૪ ⌐ રૂ. ૦।।।=	૨૪ ⌐ રૂ. ૧॥
૫ ⌐ રૂ. ૦।⌐	૧૫ ⌐ રૂ. ૦।।।≡	૨૫ ⌐ રૂ. ૧॥⌐
૬ ⌐ રૂ. ૦।=	૧૬ ⌐ રૂ. ૧)	૨૬ ⌐ રૂ. ૧॥=
૭ ⌐ રૂ. ૦।≡	૧૭ ⌐ રૂ. ૧)⌐	૨૭ ⌐ રૂ. ૧॥≡
૮ ⌐ રૂ. ૦॥	૧૮ ⌐ રૂ. ૧)=	૨૮ ⌐ રૂ. ૧।।।
૯ ⌐ રૂ. ૦॥⌐	૧૯ ⌐ રૂ. ૧)≡	૨૯ ⌐ રૂ. ૧।।।⌐
૧૦ ⌐ રૂ. ૦॥=	૨૦ ⌐ રૂ. ૧।	૩૦ ⌐ રૂ. ૧।।।=
૩૧ ⌐ રૂ. ૧।।।≡	૪૧ ⌐ રૂ. ૨॥⌐	૫૧ ⌐ રૂ. ૩)≡
૩૨ ⌐ રૂ. ૨)	૪૨ ⌐ રૂ. ૨॥=	૫૨ ⌐ રૂ. ૩।
૩૩ ⌐ રૂ. ૨)⌐	૪૩ ⌐ રૂ. ૨॥≡	૫૩ ⌐ રૂ. ૩।⌐
૩૪ ⌐ રૂ. ૨)=	૪૪ ⌐ રૂ. ૨।।।	૫૪ ⌐ રૂ. ૩।=
૩૫ ⌐ રૂ. ૨)≡	૪૫ ⌐ રૂ. ૨।।।⌐	૫૫ ⌐ રૂ. ૩।≡
૩૬ ⌐ રૂ. ૨।	૪૬ ⌐ રૂ. ૨।।।=	૫૬ ⌐ રૂ. ૩॥
૩૭ ⌐ રૂ. ૨।⌐	૪૭ ⌐ રૂ. ૨।।।≡	૫૭ ⌐ રૂ. ૩॥⌐
૩૮ ⌐ રૂ. ૨।=	૪૮ ⌐ રૂ. ૩)	૫૮ ⌐ રૂ. ૩॥=
૩૯ ⌐ રૂ. ૨।≡	૪૯ ⌐ રૂ. ૩)⌐	૫૯ ⌐ રૂ. ૩॥≡
૪૦ ⌐ રૂ. ૨॥	૫૦ ⌐ રૂ. ૩)=	૬૦ ⌐ રૂ. ૩।।।

આનાના આંક.

૬૧ – રૂ. ૩।।।–	૭૧ – રૂ. ૪।≡	૮૧ – રૂ. ૫)–
૬૨ – રૂ. ૩।।।=	૭૨ – રૂ. ૪॥	૮૨ – રૂ. ૫)=
૬૩ – રૂ. ૩।।।≡	૭૩ – રૂ. ૪॥–	૮૩ – રૂ. ૫)≡
૬૪ – રૂ. ૪)	૭૪ – રૂ. ૪॥=	૮૪ – રૂ. ૫।
૬૫ – રૂ. ૪)–	૭૫ – રૂ. ૪॥≡	૮૫ – રૂ. ૫।–
૬૬ – રૂ. ૪)=	૭૬ – રૂ. ૪।।।	૮૬ – રૂ. ૫।=
૬૭ – રૂ. ૪)≡	૭૭ – રૂ. ૪।।।–	૮૭ – રૂ. ૫।≡
૬૮ – રૂ. ૪।	૭૮ – રૂ. ૪।।।=	૮૮ – રૂ. ૫॥
૬૯ – રૂ. ૪।–	૭૯ – રૂ. ૪।।।≡	૮૯ – રૂ. ૫॥–
૭૦ – રૂ. ૪।=	૮૦ – રૂ. ૫)	૯૦ – રૂ. ૫॥=
૯૧ – રૂ. ૫॥≡	૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦ – રૂ. ૦॥=
૯૨ – રૂ. ૫।।।	૨૦૦ – રૂ. ૧૨॥	૨૦ – રૂ. ૧।
૯૩ – રૂ. ૫।।।–	૩૦૦ – રૂ. ૧૮।।।	૩૦ – રૂ. ૧।।।=
૯૪ – રૂ. ૫।।।=	૪૦૦ – રૂ. ૨૫)	૪૦ – રૂ. ૨॥
૯૫ – રૂ. ૫।।।≡	૫૦૦ – રૂ. ૩૧।	૫૦ – રૂ. ૩)=
૯૬ – રૂ. ૬)	૬૦૦ – રૂ. ૩૭॥	૬૦ – રૂ. ૩।।।
૯૭ – રૂ. ૬)–	૭૦૦ – રૂ. ૪૩।।।	૭૦ – રૂ. ૪।=
૯૮ – રૂ. ૬)=	૮૦૦ – રૂ. ૫૦)	૮૦ – રૂ. ૫)
૯૯ – રૂ. ૬)≡	૯૦૦ – રૂ. ૫૬।	૯૦ – રૂ. ૫॥=
૧૦૦ – રૂ. ૬।	૧૦૦૦ – રૂ. ૬૨॥	૧૦૦ – રૂ. ૬।

આનાની ધાત.

આનાની ધાત.	૮૦ – રૂ. ૫)	૧૬ – રૂ. ૧)
૪ – રૂ. ૦।	૮૪ – રૂ. ૫।	૩૨ – રૂ. ૨)
૮ – રૂ. ૦॥	૮૮ – રૂ. ૫॥	૪૮ – રૂ. ૩)
૧૨ – રૂ. ૦॥।	૯૨ – રૂ. ૫॥।	૬૪ – રૂ. ૪)
૧૬ – રૂ. ૧)	૯૬ – રૂ. ૬)	૮૦ – રૂ. ૫)
૨૦ – રૂ. ૧।	૧૦૦ – રૂ. ૬।	૯૬ – રૂ. ૬)
૨૪ – રૂ. ૧॥	૪૦૦ – રૂ. ૨૫)	૧૧૨ – રૂ. ૭)
૨૮ – રૂ. ૧॥।	૮૦૦ – રૂ. ૫૦)	૧૨૮ – રૂ. ૮)
૩૨ – રૂ. ૨)		૧૪૪ – રૂ. ૯)
૩૬ – રૂ. ૨।		૧૬૦ – રૂ. ૧૦)
૪૦ – રૂ. ૨॥		૧૭૬ – રૂ. ૧૧)
૪૪ – રૂ. ૨॥।		૧૯૨ – રૂ. ૧૨)
૪૮ – રૂ. ૩)		૨૦૮ – રૂ. ૧૩)
૫૨ – રૂ. ૩।		૨૨૪ – રૂ. ૧૪)
૫૬ – રૂ. ૩॥		૨૪૦ – રૂ. ૧૫)
૬૦ – રૂ. ૩॥।		૨૫૬ – રૂ. ૧૬)
૬૪ – રૂ. ૪)		૨૭૨ – રૂ. ૧૭)
૬૮ – રૂ. ૪।		૨૮૮ – રૂ. ૧૮)
૭૨ – રૂ. ૪॥		૩૦૪ – રૂ. ૧૯)
૭૬ – રૂ. ૪॥।		૩૨૦ – રૂ. ૨૦)

પ્રકરણ ૧. મનોયત્ન ૧. આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક? ૨॥ કેટલા દશક? ૭॥ એટલે કેટલા દશક?

૨) ૧૨॥; ૧૫; ૧૭॥; ૭૫; ૨૨॥ ના દશક કેટલા?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો? ૨૫ એટલે કેટલા સો? ૭૫ એટલે કેટલા સો?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ એટલે કેટલા સો?

૫) ૦॥ દશક; ૦। દશક; ૦॥। દશકના એકમ કેટલા?

૬) ૦॥ સો; ૦। સો; ૦॥। સો; ૧। સો; ૧॥ સો; ૨॥ સો; ૩। સો; ૭॥ સો; ૮॥। સો એટલે કેટલા?

૭) ૧૬×૦।; ૩૨×૦॥; ૪૮×૦॥।; ૫૨×૧। કેટલા?

૮) ૧૬×૨॥; ૩૨×૫; ૪૮×૭॥; ૫૨×૧૨॥ એટલે કેટલા દશક?

૯) ૮×૦।; ૧૫×૦॥; ૩૫×૦॥। ૪૩×૧।; ૫૪×૧॥; ૬૭×૨॥?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો?

૧૧) ૨૫×૨૭; ૫૦×૧૩; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫; ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫+૧૫૦; ૮૭૫+૧૨૫; ૭૫૦+૨૫૦; ૧૨૫૦+૨૫૦; ૧૨૫૦—૧૨૫; ૮૭૫—૧૨૫; ૭૫૦—૨૫૦; ૩૭૫૦—૭૫૦; ૨૨૫૦—૧૧૨૫ એટલે કેટલા?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦÷૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦÷૨૫ એટલે કેટલા?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥	પાઈ=૧ અધેલો
૩	પાઈ=૧ પૈસો (સવાકો)
૨	પૈસા=૧ ઢબુ (અઢીકો)
૪	પૈસા=૧ આનો; આની
૨	આના=૧ બેઆની
૨	બેઆની=૧ પાવલી
૨	પાવલી=૧ અડધો
૨	અડધા=૧ રૂપીઓ
૧૫	રૂપીઆ=૧ ગેણી

---

(૨) સરકારી હિસાબમાં

૧૨	પાઇ=૧ આનો
૧૬	આના=૧ રૂપીઓ

---

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું

૧૬	વીસવાસી=૧ બદામ
૧૬	બદામ=૧ દોકડો
૧૦૦	દોકડો=૧ આનો
૧૬૦૦	બદામ=૧ રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥	રૂપીઆભાર=૧ અધોળ
૪॥	જુનાપૈસાભાર=૧ અધોળ
૪॥	ટાંક=૧ અધોળ
૨	અધોળ=૧ નવટાંક.
૨	નવટાંક=૧ પાશેર.
૨	પાશેર=૧ અચ્છેર.
૨	અચ્છેર=૧ શેર.

૪૦	રૂપીઆભાર=૧ શેર
૭૨	જુનાપૈસાભાર=૧ શેર
૯૬	નવાપૈસાભાર=૧ શેર
૪૦	શેર=૧ મણ
૫	મણ=૧ કોથળો
૭	મણ=૧ નાનોહારો
૧૨	મણ=૧ માણી
૧૬	મણ=૧ કળશી
૨૦	મણ=૧ ખાંડી
૨૧	મણ=૧ મોટોહારો
૨૪	મણ=૧ ભાર

૩૦ મણ=૧ ગાડી
૩૨ મણ=૧ બેડીઉ
૪૦ મણ=૧ મુડો
૧૦૦ મણ=૧ મોટો મુડો

---

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું

૪૮ શેર=૧ ધડી
૨૦ ધડી=૧ ભાર

---

(૬) સોનું રૂપું તોલવાનું (દેશી)

૬ ચોખાભાર=૧ રતી
૪ મગભાર=૧ રતી
૩ રતી=૧ વાલ
૧૬ વાલ=૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા=૧ તોલો
૩૨ વાલ=૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું

૮ રતી=૧ માસો
૧૨ માસા=૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.

૧૨ નંગ=૧ ડઝન
૧૨ ડઝન=૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦ નંગ=૧ કોડી (કુંડી)
૧૦૦ નંગ=૧ સેંકડો
૧૦ સેંકડા=૧ હજાર

---

(૯) કાગળ ગણવાનું.

૨૪ તાવ=૧ ધા (દસ્તો)
૨૦ ધા=૧ રીમ
૧૦ રીમ=૧ ગાંસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડાં ભરવાનું.

૨ આંગળ=૧ તસુ
૧૨ તસુ=૧ ફુટ
૨ ફુટ=૧ ગજ
૨૪ તસુ=૧ ગજ
૩ ફુટ=૧ વાર
૩૬ તસુ=૧ વાર
૨૦ તસુ=૧ હાથ

---

(૧૧) દેશી અંતર માપવાનું

૮ આડાજવ=૧ આંગળ
૪ આંગળ=૧ મુઠ્ઠી
૩ મુઠ્ઠી=૧ વેંત
૨ વેંત=૧ હાથ
૪ હાથ=૧ દંડ (વામ)

૨૦૦૦ દંડ=૧ ગાઉ
૪ ગાઉ=૧ જોજન
૧ ગાઉ=૨॥ માઈલ

---

(૧૨) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું
૧૨ ઈંચ=૧ ફુટ
૩ ફુટ=૧ વાર (યાર્ડ)
૨૨૦ યાર્ડ=૧ ફર્લાંગ
૮ ફર્લાંગ=૧ માઈલ

૫૨૮૦ ફુટ=૧ માઈલ
૧૭૬૦ યાર્ડ=૧ માઈલ

(૧૩) દેશી ચોરસ માપનું
૨૦ કાઠી=૧ વસો
૨૦ વસા=૧ વીઘું

કાળ દર્શક પરિમાણો.

(૧૪) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.
૬૦ વિપળ=૧ પળ
૬૦ પળ=૧ ઘડી
૭॥ ઘડી=૧ પહોર
૮ પહોર } =૧ દિવસ
૬૦ ઘડી }
૭ દિવસ=૧ અઠવાડીઉં
૧૫ દિવસ=૧ પખવાડીઉં
૩૦ દિવસ=૧ મહીનો
૧૨ મહીના=૧ વરસ
૫૨ અઠવાડીઆં=૧ વરસ
૩૬૦ દિવસ=૧ વરસ

વખત જાણવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક
૬૦ સેકંડ=૧ મિનિટ
૬૦ મિનિટ=૧ કલાક
૨૪ કલાક=૧ દિવસ
૩૬૫ દિવસ=૧ વરસ

---

૧ ઘડી=૨૪ મિનિટ
૧ પહોર= ૩ કલાક

પ્રકરણ ૩

મનોયત્ન ૨. પોણાનું મુખગણિત

૧) અધેલિ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૦॥। ગજ લુગડું હતું બીજું ૦॥। ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?

૩) ૨૭માં ૦॥। ઉમેરૂં તો કેટલા થાય ?
૪) ૬૩। મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦॥। મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા ?
૫) ૪૫+૦॥।; ૪૭॥+૦॥।; ૩૭॥+૦॥। ૬૯॥।+૦॥। કેટલા ?
૬) ૦॥।+૪૦॥ ૦॥।+૬॥। ૦॥।+૪૭॥ ૦॥।+૭૨ કેટલા ?
૭) કઇ સંખ્યામાંથી ૦॥। લઇએ તો ૪૫॥।, ૪૮, ૩૮।,ને ૭૦॥ રહે ?
૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળી કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૯) ૧॥ શેર દૂધમાંથી ૦॥। શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૦) મારી પાસે રૂ. ૦॥ છે તેમાં શું ઉમેરૂં તો રૂ. ૦॥। થાય ?
૧૧) મારી રૂ. ૧૬॥ હતા તેમાંથી રૂપીઆ ૦॥। ખોવાઇ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?
૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦॥। ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?
૧૩) ૬૫।–૦॥।, ૬૭॥–૦॥।, ૪૮॥।–૦॥।, ૬૩–૦॥। કેટલા ?
૧૪) ૧૭×૦॥।; ૨૩×૦॥।; ૯૯×૦॥।; ૬૯×૦॥। કેટલા ?
૧૫) એક તપેલામાં ૦॥। મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે ?
૧૬) એક રૂપીઆનું ૦॥। ગજ તો રૂ. ૭૫) નું કેટલું ?
૧૭) ૦॥। ગજનું એક ગજનું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાય ?
૧૮) રૂ. ૦॥। નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
૧૯) એક આનાનું ૦॥। શેર તો ૨૪ આનાનું કેટલું આવે ?
૨૦) એક છોકરાને રૂ. ૦॥। આપીએ તો ૬૫ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?
૨૧) એક શીશીમાં ૦॥। સાહી માય તો ૫૯ શીશીમાં કેટલી માય ?

૨૨) મહીને ०॥। મણ ચોખા જોઈએ તો ૧॥ વરસમાં કેટલા જોઈએ?
૨૩) એક માણસને ०॥। શેર અનાજ જોઈએ તો ૬૧ માણસને કેટલા મણ જોઈએ? ૪૦ શેર=૧ મણ.
૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ०॥। પડે તો એક મણનું શું બેસે?
૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા?
૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા? આના કેટલા? ઢબુ કેટલા?
૨૭) ૮૯ પોણું? ૩૯ પોણું? ૭૯ પોણું? ૪૯ પોણું કેટલા?
૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા?
૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.
૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.
૩૧) એક મજુરણ દરરોજ રૂ. ०॥। કમાય તો ૨૯ મજુરણ ૮ દિવસમાં શું કમાશે?
૩૨) રૂ. ૫॥। ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું બેસશે?
૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે?
૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય?
૩૫) પોણા કાગળમાંથી ०। કાગળ કેટલા જણને અપાય?
૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઈએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય?
૩૭) રૂ. ૩૩ માં પોણો રૂપીઓ કેટલી વાર છે?
૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે?
૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો ૪૫ રૂપીઆ થાય?
૪૦) ०॥। ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૭॥। ગજનું શું બેસે?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો ૭ ની કેટલી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૩૬ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬। ગજ કપડામાંથી ૦॥। ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ. ૨૭ ના ૩૬ રૂમાલ મળ્યા તો એક રૂમાલનું શું પડયું ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯ ? કેટલા પોણે ૩૨। ?
૪૬) પોણા કેટલીવાર લઈએ તો ૩૩॥। થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ૦॥। શેર ચંદી જોઈએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલે ?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી પોણો પોણો પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ૦॥। આનાનું શેર દાળ મળે તો રૂ. ૦॥। નું કેટલું આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણીસો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૫૩) રૂ. ૦॥। એ શેરના ભાવના ૩૦ શેર જીરાને બદલે રૂ. ૧॥। એ શેરના ભાવની કેટલી હીંગ આપવી ?

મનોયત્ન ૩. સવાયાનું મુખગણિત.

૧) રૂપીઆ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩॥। માં ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૩॥। રૂપીઆ હતા. ને મારા ભાઈ ૧। રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮॥।+૧।, ૬૭॥+૧।, ૫૬।+૧।, ૭૦+૧। કેટલા ?
૫) ૧।+૪૫, ૧।+૪૭॥, ૧।+૩૬।, ૧।+૭૮॥। કેટલા ?
૬) રૂ. ૭૮॥। છે, તેમાંથી સવા રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૭) રૂ. ૪૫ માંથી રૂા. ૧ા ધર્માદા કર્યો તો કેટલા રહ્યા ?

૮) ૭૮ાાા–૧ા, ૫ાાા–૧ા, ૩૬ા–૧ા, ૧૦૦–૧ા કેટલા ?

૯) ૪૦–૩૮ાાા, ૬૮ાાા–૬૭ાા, ૮૨ાા–૮૧ા, ૭૧ા–૭૦ કેટલા ?

૧૦) ૧ા રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨ાા થાય ?

૧૧) રૂ. ૩ાાા છે, ૫ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?

૧૨) ૯×૧ા, ૭૫×૧ા, ૬૯×૧ા, ૭૯×૧ા, ૪૯×૧ા કેટલા ?

૧૩) ૩૭×૧ા, ૬૭×૧ા, ૯૫×૧ા, ૭૦૦×૧ા, ૯૦૦×૧ા કેટલા ?

૧૪) ૧ા રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે ?

૧૫) એક બંડીમાં ૧ા ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે ?

૧૬) એક મજુર રોજ ૧ા રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?

૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧ા શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા મણ થશે ? ૪૦ શેર=૧ મણ.

૧૮) રોજ ૧ા શેર લોટ વપરાય તો મહીનામાં કેટલો વપરાશે ?

૧૯) એક છોકરો ૧ા શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?

૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧ા મણનું શું બેસશે ?

૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી અવળી બોલો.

૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૩) ૯૯×૧ા થી ૭૯×૧ા સુધી ઉલટા બોલો.

૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઈએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨૫) રૂ. ૧ા નું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

૨૬) એક આનાનું ૧ા શેર શાક મળે તો રૂા. ૩) નું કેટલું આવશે.

૨૭) હું ૪૧ માણુસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલું હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાંનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંના કેટલા રૂપીઆ બેસે ?

૨૯) ૧૨ મજુરને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણ સાકરના રૂ. ૭ાા બેસે તો ૧ા મણનું શું બેસે ?

૩૨) કેટલાં પાવલાં મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦ા રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦ા કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઓ કેટલા માણસને અપાય ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?

૩૭) ૧ા શેર વેગણનો એક આનો તો ૧ા મણ ૮ાાા શેરનું શું બેસે ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧ા રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩ાાા રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪૦) એક તાકામાં ૩૭ા ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણ થશે ?

૪૧) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપીઓ લીધી તો એક ટોપીની કિંમત શું પડી ?

૪૨) કેટલી વાર સવા લઈએ તો ૮૮ાાા; ૭૩ાાા; ૪૭ા; ૧૦૭ા; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧ા આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫ આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨ાા રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬ા ? કેટલા સવા ૪૮ાાા ?
૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨ાા રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?
૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૪૮) ૧ા આને શેર સુરણુ મળે તો ૧ા રૂપીઆનું કેટલું આવે ?
૪૯) ૧ા શેરનો ૧ા આનો તો ૧ા મણનું શું ?

મનોયત્ન ૪. શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) પૈસો એટલે શું ? રૂપીઓ એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર અને રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.
૨) રૂપીઆભાર મધ લેજો એમાં શું સમજ્યા ?
૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળના પૈસાભાર કેટલા ?
૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મુકવા ? પૈસા કેટલા મુકવા
૫) ૨ાા રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
૬) ૪ાા પૈસા મુકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મુકીને તોળીએ તો ચાલે ?
૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજી વાર અધોળ લીધી કેટલી થઈ ?
૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકકી વખતે કેટલું લેવું ?
૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય ?
૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? નવટાંકના પૈસાભાર કેટલા ?
૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪ાા પૈસાભાર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૨) ૪॥ પૈસાભાર બદામમાં, ૨॥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા? પાશેરના અધોળ કેટલા? પાશેરના રૂપીઆભાર કેટલા? પાશેરના પૈસાભાર કેટલા?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર ક્યા કાટલાની બરાબર છે?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, એક પાશેર એમાં ભાર કોના વધારે?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધા તો બધું મળી કેટલું વજન થયું?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે? પાશેર અને પાશેર કેટલું?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય?

૨૧) અચ્છેરના પાશેરા કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા? અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે?

૨૨) કાટલાં વગર અચ્છેર શી રીતે તોળી આપવું?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ સીસીમાં અચ્છેર સાહી માય છે, તો સીસી ભરવાને બીજી કેટલી સાહી લેવી?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું?

૨૬) પોણા શેરના પાશેરા કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા?
૨૭) એકલા પૈસાથી પોણો શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય?
૨૯) પોણો શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૦) પોણોશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું?
૩૧) શેરમાંથી કેટલું વાપરીએ તો પોણો શેર રહે?
૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા? પાશેર કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરા, અચ્છેરા અને શેરીઓ બનાવો.
૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.
૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઈએ તો શેર થાય? ૩॥ શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું?
૩૭) ૧૬ અધોળના કેટલા શેર? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના, ૦॥ શેરના, ૧। શેરના અને પાશેરના અધોળ કેટલા?
૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે કેટલા પાશેર મુક્યા? ચાર શેરના પાશેરા કેટલા?
૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે, એનો ભાર કેટલો? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય?
૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મુકી છે, ને સામા પલ્લામાં પાશેરો મુક્યો છે તો કેટલું તોળાશે?
૪૧) ૨॥ પાઈની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું શું બેસે?

૪૨) ૨॥ આનાનું શેર દૂધ આવે ત્યારે પોણો શેરનું શું આપવું ?
૪૩) ૨॥ આને શેર ક્ારેલાં મળે તો પાશેરનું શું આપવું ?
૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું?
૪૫) શેરમાં ૭॥ પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણો શેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો ૭ શેર થાય?
૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું? એક પૈસાનું કેટલું આવે?
૪૮) ૮ પાઇનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે?
૪૯) ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે?
૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆના ભાર બરાબર છે ?
૫૨) ૦।, ૦॥, ૦।।।, ૧।, ૧॥, ને ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા?
૫૩) દોઢ પાશેરના નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા?
૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા?
૫૫) ૧૦,૨૦,૩૦,૪૦,૫૦,૬૦,૮૦,ને ૧૦૦ રૂપીઆભારના શેર કેટલા?
૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧॥ શેર થાય?
૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા?
૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું?
૫૯) નવટાંક લોટ ને ૭॥ પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય?
૬૦) અચ્છેર બદામ, પાંચ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો શેર વજન થાય?
૬૧) પોણો શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું?
૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણો શેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ? પૈસા કેટલા મૂકવા ?

૬૪) મારી પાસે એક રૂપીઆભારનું ૩ રૂપીઆભારનું, ૯ રૂપીઆભારનું અને ૨૭ રૂપીઆભારનું એવાં ચાર કાટલાં છે; તેનાથી નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર અને શેર તોળી આપો.

૬૫) ઉપરના ચાર કાટલાંથી એક રૂપીઆભારથી ૪૦ રૂપીઆભાર સુધીમાં જેટલા રૂપીઆભાર માગે તેટલા રૂપીઆભાર તોળી આપો.

મનોયત્ન ૫. મણની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) મણના શેર કેટલા ? કેટલા શેરનો મણ ? શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?

૨) સવા મણના શેર કેટલા ? પોણો મણના શેર કેટલા ?

૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલું વધારે, અને સવા મણથી કેટલું ઓછું ?

૪) ૧॥ મણમાંથી ૩ શેર લઈએ તો કેટલા શેર રહે ?

૫) ૩૮ શેર ૦॥ મણથી કેટલું વધારે ? ૦॥ મણ ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછું ? ૩૮ શેર મણમાં કેટલું ઓછું ? મણ એ ૩૮ શેરથી કેટલું વધારે ?

૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦, શેરના મણ કેટલા ? ૦।, ૦॥, ૦।।।, ૧।, ૧॥, અને ૨॥ મણના શેર કેટલ ?

૭) મણની દશશેરી કેટલી ? પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ? અધમણીઆ કેટલા ?

૮) ૨॥ મણ ૭ શેરના શેર કેટલા ?

૯) સવા મણની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ? સવાશેરી કેટલી ?

૧૦) ૧॥ મણમાંથી પાંચ શેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧। શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?

૧૧) ૨૫ શેરમાં પાંચ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય ? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?

૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે ?

૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર બળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું ? પાંસશેર કેટલીવાર તોળવું ?

૧૫) મણ દાળ જોઇએ છે, તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?

૧૬) અધમણીઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?

૧૭) ૦॥ મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું ? ૩૭ શેર તે ૦॥ મણથી કેટલું વધારે ?

૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલા મણ કહેવાય ?

૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?

૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય ? મણની અઢીશેરી કેટલી ? મણનો ૧૬મો ભાગ શું ?

૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય ?

૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું ?

૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?

૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અધોળ કેટલા ? મણના અધોળ કેટલા ?

૨૫) ૧॥ મણ અનાજ છે, રોજ બશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે? અને જો રોજ ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે?

૨૬) શેરથી મણ કેટલા ગણો: શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ?

૨૭) ૨॥ મણ ૭ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય?

૨૮) ૦॥ મણમાં ૪॥ શેર ઓછું તે કેટલા શેર?

૨૯) પાવલાના ૨॥ શેર ચોખા મળે તો મણનું શું પડયું?

૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું આપવું?

૩૧) રૂ. ૪૧) એ મણ થી મળે તો ૦॥। મણનું શુ આપવું?

૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તો તે કેટલા થયા?

૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરીથી કેટલી વખત તોળી આપવું? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું પડે?

૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઈએ તો ૦॥। મણ થાય?

૩૫) ૨॥ મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા?

૩૬) અઢી મણની પાંચશેરી કેટલી? કેટલી પાંચશેરીનો ભાગ ૨॥ મણ જેટલો થાય?

૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે; તેનાથી ૨॥ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનુ, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે; તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું?

૪૦) ઉપલા કાટલાં વડે ૧, ૨, ૩, ૪, ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઈએ તો કેટલું થાય? અચ્છેરનું બમણું કેટલું? પાશેરનું બમણું કેટલું? નવટાંકનું બમણું કેટલું? અધોળનું બમણું કેટલું? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? દશશેરનું બમણું કેટલું? પાંચશેરનું બમણું કેટલું? અઢીશેરનું બમણું કેટલું? સવાશેરનું બમણું કેટલું?

અચ્છેરને	રૂ.	૧)	પડે તો	શેરનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
પાશેરનો	રૂ.	૧)	પડે તો	અચ્છેરનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
નવટાંકનો	રૂ.	૧)	પડે તો	પાશેરનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
અધોળનો	રૂ.	૧)	પડે તો	નવટાંકનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
અધમણનો	રૂ.	૧)	પડે તો	મણનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
દસશેરનો	રૂ.	૧)	પડે તો	અધમણનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
પાંચશેરનો	રૂ.	૧)	પડે તો	દશ શેરનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
અઢીશેરનો	રૂ.	૧)	પડે તો	પાંચશેરનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)
સવાશેરનો	રૂ.	૧)	પડે તો	૨॥ શેરનું	શું?	જ.	રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધું? જ. **બમણું.** કિંમત કેટલા ગણી આપી? જ. **બમણી.** બમણું વજન લઈએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **બમણી.** ચાર ગણું વજન લઈએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? **ચારગણી.** આઠ ગણું વજન લઈએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. **આઠગણી.**

ઉપરના હિસાબો પરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઈએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે ? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું કેટલું ? અચ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું કેટલું ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનું અડધું કેટલું ? દસશેરનું અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઢીશેરનું અડધું ? સવાશેરના અધોળા કેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો	રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
અચ્છેરનો	રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
પાશેરનો	રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
નવટાંકનો	રૂ. ૧) પડે તો અધોળનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
અધોળનો	રૂ. ૧) પડે તો સવા રૂપીઆભારનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
મણનો	રૂ. ૧) બેસે તો અધમણનું	શું બેસે ! જ. રૂ. ૦॥
અધમણનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસશેર કે ૦। મણનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
દસશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
પાંચશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥
અઢીશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું	શું બેસે ! જ. રૂ. ૦॥
સવાશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું	શું બેસે ? જ. રૂ. ૦॥

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો કેટલામો ભાગ ભાગ લીધો ? જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો ? જ. અડધો ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨ મો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨ મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦ મો ભાગ લઈએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેમો ભાગ. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઈએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે ? જ. ચોથો ભાગ મળે. આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ?

જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજનનો મળે.

રૂપીઆના અડધા ૨	શેરના અચ્છેરા ૨	મણના અધમણીઆ ૨
રૂપીઆના પાવલા ૪	શેરના પાશેરા ૪	મણના દસશેરા ૪
રૂપીઆની બેઆની ૮	શેરના નવટાંક ૮	મણની પાંચશેરી ૮
રૂપીઆના આના ૧૬	શેરના અધોળા ૧૬	મણની અઢીશેરી ૧૬
રૂપીઆના ઢબુ ૩૨	શેરના ૧ા રૂ. ભાર ૩૨	મણની સવાશેરી ૩૨
રૂ.ના અઢી દોકડા ૪૦	શેરના રૂ. ભાર ૪૦	મણના શેર ૪૦

દોકડાની ધાત.

૬ા દોકડાનો	રૂ.	૦)-
૧૨ા દોકડાના	રૂ.	૦)=
૧૮ાા દોકડાના	રૂ.	૦)≡
૨૫ દોકડાનો	રૂ.	૦ા
૩૧ા દોકડાનો	રૂ.	૦ા-
૩૭ા દોકડાનો	રૂ.	૦ા=
૪૩ાા દોકડાનો	રૂ.	૦ા≡
૫૦ દોકડાનો	રૂ.	૦ાા
૫૬ા દોકડાનો	રૂ.	૦ાા-
૬૨ા દોકડાનો	રૂ.	૦ાા=
૬૮ાા દોકડાનો	રૂ.	૦ાા≡
૭૫ દોકડાનો	રૂ.	૦ાાા
૮૧ા દોકડાનો	રૂ.	૦ાાા-
૮૭ા દોકડાનો	રૂ.	૦ાાા=
૯૩ાા દોકડાનો	રૂ.	૦ાાા≡
૧૦૦ દોકડાનો	રૂ.	૧)

૧૦૦ દોકડાનો	રૂ.	૧)
૨૦૦ દોકડાના	રૂ.	૨)
૩૦૦ દોકડાના	રૂ.	૩)
૪૦૦ દોકડાના	રૂ.	૪)
૫૦૦ દોકડાના	રૂ.	૫)
૬૦૦ દોકડાના	રૂ.	૬)
૭૦૦ દોકડાના	રૂ.	૭)
૮૦૦ દોકડાના	રૂ.	૮)
૯૦૦ દોકડાના	રૂ.	૯)
૧૦૦૦ દોકડાના	રૂ	૧૦)

૧ દોકડો લગભગ ૨ પાઇ

શેરનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ અડધાનું અચ્છેર
૨. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ પાવલાનું પાશેર
૩. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલીજ બેઆનીનું નવટાંક
૪. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ આનાનું અધોળ
૫. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ ઢબુનું ૧ા રૂપીઆભાર
૬. જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢી ગણે ×દોકડે રૂપીઆભાર
૭. જેટલે આને શેર તેટલાજ ઢબુનું અચ્છેર
૮. જેટલે આને શેર તેટલાજ સવાકાનું પાશેર
૯. જેટલે આને શેર તેટલાજ અધેલાનું નવટાંક
૧૦. જેટલે આને શેર તેટલાજ *ઉપઆનાનું અધોળ
૧૧. જેટલે આને શેર તેથી અઢી ગણા બદામે રૂપીઆભાર
૧૨. જેટલા આનાનું અધોળ તેટલાજ રૂપીઆનું શેર

મણનાં લેખાંની કુંચીઓ.

૧. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ અડધાનું અધમણ
૨. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ પાવલાનું દસશેર
૩. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલીજ બેઆનીનું પાંચ શેર
૪. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ આનાનું અઢી શેર
૫. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ ઢબુનું સવાશેર
૬. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ સવાકાનું દસ અધોળ
૭. જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢી ગણે દોકડે શેર
૮. જેટલે આને મણ તેટલાજ ઢબુનું અધમણ

×એક દોકડાની લગભગ ૨ પાઈ થાય, *૧ ઉપઆનાની ૦ાા પાઈ

૯) જેટલે આને મણ તેટલાજ સવાકાનું દસશેર
૧૦) જેટલે આને મણ તેટલાજ અધેલાનું પાંચ શેર
૧૧) જેટલે આને મણ તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર
૧૨) જેટલે આને મણ તેથી અઢીગણી બદામે શેર
૧૩) જેટલા આનાનું ૨॥ શેર તેટલાજ રૂપીઆનું મણ.

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧। રૂપીઆભાર=૦॥ અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધોળા થઇ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭॥ રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? ૨૭॥ શેરની અઢીશેરી કેટલી? ૨૭॥÷૧।=૨૨, ૨૨॥×૦॥=૧૧ અધોળ. ૨૭॥÷૧।=૨૨. ૨૨×૦॥=૧૧ અઢીશેરી.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૧) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૨) રૂ. ૨) નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૩) રૂ. ૫) નું શેર તો અધોળનું શું?
૪) રૂ. ૭॥ નું શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૫) રૂ. ૭॥ નું શેર તો નવટાંકનું શું?
૬) રૂ. ૭॥ નું શેર તો શેર ૦।~ નું શું?
૭) રૂ. ૧૮॥= નું શેર તો અધોળનું શું?
૮) રૂ. ૨૩॥= નું શેર તો ૦। શેરનું શું?

૯) રૂ. ૪ાા નું શેર તો ૨ાા રૂપીઆભારનું શું?
૧૦) રૂ. ૧૫ાા નું શેર તો ૪ાા પૈસાભારનું શું?
૧૧) રૂ. ૧૮ાા નું શેર તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું?
૧૨) રૂ. ૧૫) નું શેર તો રૂપીઆભારનું શું?
૧૩) રૂ. ૧૦) નું શેર તો ૨ રૂપીઆભારનું શું?
૧૪) ાા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું?
૧૫) રૂ. ૦ાાા નું ૨ાા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું?
૧૬) ૦ાા આનાનું અધોળ તો શેરનું શું?
૧૭) રૂ. ૦)ાા.નું ૪ાા પૈસાભાર તો શેરનું શું?
૧૮) રૂ. ૦ાાનું શેર તો નવટાંકનું શું?
૧૯) ૨ાા આનાનું નવટાંક તો શેરનું શું?
૨૦) રૂ. ૧) નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું?
૨૧) રૂ. ૨) નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું?
૨૨) રૂ. ૪) નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું?
૨૩) રૂ. ૩ાા નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું?
૨૪) રૂ. ૮ાાા નું મણ તો ૫ શેરનું શું?
૨૫) રૂ. ૬ા નું મણ તો ૦ા મણ ૨ાા શેરનું શું?
૨૬) રૂ. ૨૩ાાા= નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું?
૨૭) રૂ. ૧૭= નું મણ તો ૦ા મણનું શું?
૨૮) રૂ. ૭ાા નું મણ તો ૨ાા શેરનું શું?
૨૯) રૂ. ૧ાા નું મણ તો ૫ શેરનું શું?
૩૦) રૂ. ૨૮ાાા નું મણ તો ૧૫ શેરનું શું?
૩૧) રૂ. ૨૫) નું મણ તો ૧ શેરનું શું?

૩૨) રૂ. ૩ળા નું મણ તો ૨ શેરનું શું ?
૩૩) ૪ાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું!
૩૪) રૂ. ૦ા૦ાા નું ૨ાા શેર તો મણનું શું?
૩૫) ૩ાાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું !
૩૬) રૂ. ૦)≈ાા નું ૨ાા શેર તો ૧ મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૦ાા= નું મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૮) રૂ. ૦)-ા નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧) નું ૭ શેર તો એક આનાનું કેટલું ?
૪૦) રૂ. ૧) નું ૪ાા શેર તો રૂ. ૦)‾ નું કેટલું ?
૪૧) રૂ. ૧) નું ૩ મણ તો એક આનાનું કેટલું ?

પ્રકરણ ૫

આંક અને ધાતના વ્યવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

મનોયત્ન ૭. સૂચના:-હિસાબ વ્યાવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

૧) ૫ શેરના રૂ. ૦ાાા≈ તો મણનું શું ?
૨) દસશેરના ૯ આના તો ૨ મણનું શું?
૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦ાા આનાનું કેટલું ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦ાાા આનાનું કેટલું ?
૫) રૂ. ૦ાા નું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
૬) રૂ. ૦ાાા= નું મણ તો રૂ. ૦)≈ા નું કેટલું !
૭) રૂ. ૧) નું ૧ા શેર તો ૨ા મણ ૮ાાા શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૨॥ એ મણ તો ૨૭॥ રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે ?
૯) રૂ. ૮) નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૦) રૂ. ૨૧) નું ૧। મણ ૨॥ શેર તો ૬ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧॥ શેરનું શું ?
૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬। શેરનું શું ?
૧૪) મણના ૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૫) રૂ. ૨૫)નું ૧॥ મણ તો ૭॥ મણનું શું ?
૧૬) ૩ મણના ૩॥ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૮) ૦॥ મણ ૭ શેરના ૧ રૂપીઓ તો ૧॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનું શું ?
૨૦) રૂપીઆ ૨૪) નું ૩૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૧) રૂ. ૧। નું ૧॥ મણ તો ૯૩॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭॥ આનાનું કેટલું ?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો રૂ. ૧)ᵕ॥ નું કેટલું ?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૫) એક પૈસાનું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧) નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦॥ નું શેર તો ૧। મણનું શું ?
૨૭) રૂ. ૨॥ નું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
૨૮) ૫ શેરનો ૧॥ રૂપીઓ તો ૧॥ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧॥ નું મણ તો ૬૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૧)નું ૦॥। શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૧) રૂા. ૦ાનું શેર તો ૬ા રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૨) રૂ. ૦)ના નું અધોળ તો શેરનું શું ?

૩૩) રૂ. ૧)નું ૧ાા મણ તો ૪૮ મણનું શું ?

૩૪) રૂ. ૧)ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧ા રૂપીઆની કેટલી ?

૩૫) રૂ. ૧ા ની ૨ાા શેર બરફી મળે તો રૂ. ૬) ની કેટલી આવે ?

૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?

૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨ાા મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે ૭ માણસે કેટલું દૂધ પીધું હશે ?

૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧ા મણની કેટલી ચઢશે ?

૩૯) રૂ. ૧)ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦ાા મણ ૮ાા શેરનું શું ?

૪૦) ૬ કેરીના રૂ. ૧) બેસે તો ૨ાા રૂપીઆમાં કેટલી કેરી આવે ?

૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે ?

૪૨) રૂ. ૧)નું ૦ાા શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦)નું કેટલું આવશે ?

૪૩) ૧ાા શેરના ૭ા રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?

૪૪) ૧ાા શેરના ૬૦ પતાસાં ચઢે તો ૨ાા શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?

૪૫) મણ કારેલાના ૨ાા રૂપીઆ તો ૦ાા મણનું શું ?

૪૬) રૂ. ૬)નું ૧ાા મણ તો મણનું શું ?

૪૭) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ મણનું શું ?

૪૮) ૪ પાઈની ૩ પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?

૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો ૦ાાા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૦) રૂ. ૧૬ાાનું ૧ાા મણ તો ૧૩ાાા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૧) ૨ાા મણના ૧૨ાા રૂપીઆ તો ૭ા રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૨) ૪ શેરનો ૧ા રૂપીઓ તો મણનું શું ?

૫૩) રૂ. ૯) નું ૧૩॥ મણ તો ૧૭ રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૪) રૂ. ૧૬। નું ૧૩ મણ તો ૩।॥ રૂપીઆનું કેટલું ?

૫૫) ૨૧) શેર ચાના રૂ. ૨૬। એસે તો રૂ. ૩॥ માં કેટલી આવશે ?

૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) એસે તો ૧૦ શેરનું શું ?

૫૭) રૂ. ૨॥ થી રૂ. ૧૭૨॥ રૂપીઆ કેટલા ગણા છે ?

૫૮) રૂ. ૧॥ ની એક ટોપી તો ૭૩॥ રૂપીઆમાં કેટલી ટોપી આવે ?

૫૯) રૂ. ૧૭૩॥ માં રૂ. ૧॥ કેટલી વાર છે ?

૬૦) ૧॥ રૂપીઆ રૂ. ૧૭૩॥ માં કેટલી વાર છે ?

૬૧) રૂ. ૪)નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ? નવટાંકનું શું ?

૬૨) રૂ. ૫)નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?

૬૩) રૂ. ૮)નું શેર તો રૂ. ૬)નું કેટલું ?

૬૪) રૂ. ૯)નું શેર તો રૂ. ૨। નું કેટલું ?

૬૫) રૂ. ૪।॥ નું શેર તો રૂ. ૨। નું કેટલું ?

૬૬) રૂ. ૨॥ નું શેર તો રૂ. ૪૦)નું કેટલું ?

૬૭) રૂ. ૦।નું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલું ?

૬૮) રૂ. ૧॥નું શેર તો રૂ. ૪૯॥ નું કેટલું ?

૬૯) રૂ. ૧।નું શેર તો રૂ. ૪૮।॥ નું કેટલું ?

૭૦) રૂ. ૦।॥ નું શેર તો રૂ. ૫૨॥ નું કેટલું ?

૭૧) રૂ. ૨॥ નું શેર તો રૂ. ૫૨॥ નું કેટલું ?

૭૨) રૂ. ૦)=॥ નું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?

૭૩) રૂ. ૦)= નું ૫ શેર તો મણનું શું ?

૭૪) રૂ. ૧। નું ૧૦ શેર તો ૧॥ મણનું શું ?

૭૫) રૂ. ૩)નું ૦॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?

૭૬) રૂ. ૦।નું ૧। શેર તો ૧॥ મણનું શું ?

૭૭) રૂ. ૨નું શેર તો મણનું શું?
૭૮) રૂ. ૨ાનું શેર તો અધોળનું શું?
૭૯) રૂ. ૯)નું શેર તો પાશેરનું શું?
૮૦) રૂ. ૨નું શેર તો દસ રૂપીઆભારનું શું?
૮૧) રૂ. ૮)નું શેર તો ૧૮ પૈસાભારનું શું?
૮૨) રૂ. ૪ાનું શેર તો ૮ અધોળનું શું?
૮૩) રૂ. ૭ાનું શેર તો ૪ નવટાંકનું શું?
૮૪) રૂ. ૧૭ાનું શેર તો ૨૦ રૂપીઆભારનું શું?
૮૫) રૂ. ૨૧)નું એક શેર તો ૩૦ રૂપીઆભારનું શું?
૮૬) રૂ. ૨નું શેર તો ૦ાા શેરનું શું?
૮૭) રૂ. ૫ાનું શેર તો ૧૨ અધોળનું શું?
૮૮) રૂ. ૨ાનું શેર તો ૧ા અચ્છેરનું શું?
૮૯) રૂ. ૩ાનું શેર તો ૬ નવટાંકનું શું?
૯૦) રૂ. ૨૨ાનું ૨ા શેર તો ૯ રૂપીઆનું કેટલું?
૯૧) રૂ. ૦ાનું ૧૦ રૂપીઆભાર તો ૨ા શેરનું શું?
૯૨) રૂ. ૦ાનું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ા શેરનું શું?
૯૩) રૂ. ૦ાાનું ૨ા રૂપીઆભાર તો શેરનું શું?
૯૪) રૂ. ૦)=નું પાંચ રૂપીઆભાર તો ૨ શેરનું શું?
૯૫) રૂ. ૧૫)નું ૭ા રૂપીઆભાર તો ૧ શેરનું શું?
૯૬) રૂ. ૧૧)નું મણ તો ૪ અઢીશેરનું શું?
૯૭) ૩ આનાનું ૨ા શેર તો મણનું શું?
૯૮) રૂ. ૦)=નું શેર તો મણનું શું?
૯૯) રૂ. ૦)૦ાનું શેર તો મણનું શું?
૧૦૦) રૂ. ૦ાનું ૨ા શેર તો મણનું શું?

૧૦૧) ૨॥ શેરના ૩ આના તો મણનું શું?
૧૦૨) પાશેરના ૧। આના તો શેરનું શું?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧। આનો તો શેરનું શું?
૧૦૪) ૨। આનાનું નવટાંક તો અચ્છેરનું શું?
૧૦૫) રૂ. ૨॥નું શેર તો રૂપીઆનું કેટલું?
૧૦૬) ૫। મણના રૂ. ૧૦) તો અઢીશેરનું શું
૧૦૭) રૂ. ૫)નું મણ તો રૂ. ૧)નું કેટલું?
૧૦૮) રૂ. ૨૦)નું મણ તો રૂ. ૨॥નું કેટલું?
૧૦૯) રૂ. ૦॥૩નું શેર તો ૧। શેરનું શું?
૧૧૦) રૂ. ૦॥=નું પાંચ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું?
૧૧૧) ૧। આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧। મણ ૩ શેરનું શું?
૧૧૨) ૨॥ રૂપીઆભારના ચાર આના તો શેરનું શું?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦॥ મણનું શુ?
૧૧૪) રૂ. ૦=નું ૧। શેર તો મણનું શુ?
૧૧૫) ૨॥ શેરના રૂ. ૧) તો મણનું શુ?
૧૧૬) રૂ. ૦।નું શેર તો મણનું શુ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું શું?
૧૧૮) ૨૭ પાઈનું શેર દૂધ મળે તો રૂ. ૧॥૩નું કેટલું?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭॥ આના તો શેરનું શું?
૧૨૦) રૂ. ૧॥ એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે?
૧૨૧) રૂ. ૧૨॥નું મણ તો ૧। રૂપીઆમાં કેટલું આવશે?
૧૨૨) એક આનાનું શેર ૦)૦॥ ઘી મળે તો રૂ. ૧)નું કેટલું?
૧૨૩) રૂ. ૦)-નું અધોળ ઘી મળે તો શેરનું શું?

૧૨૪) ૨॥ શેરના ૩ આના તો શેર ૦॥=નું શું ?
૧૨૫) ૦॥ શેર દૂધનો એક આનો રૂ. ૧। નું કેટલું ?
૧૨૬) એક આનાનું ૨॥ શેર તો ૨॥ મણનું શું ?
૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનું ૧ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૧૨૮) રૂ. ૦॥≈નું ૨॥ શેર તો રૂ. ૧૫)નું કેટલું ?
૧૨૯) ૨૦ ધાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ધાનું શું ?
૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦॥ શેર તો ૧। મણનું શું ?
૧૩૧) ૫ આનાનું ૨॥ શેર તો મણનું શું ?
૧૩૨) ૫૬ દોઢ પાઈ વટાવીએ તો કેટલી પાઈ આવે ?
૧૩૩) ૩૦॥ મણના કોઠારમાંથી ૧। મણના કેટલા ટોપલા ભરાય ?
૧૩૪) મારી પાસે ૩૧ મણ અનાજ છે. કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલું અનાજ લાવવું ?
૧૩૫) ૦॥ રૂપીઓ કેટલી વાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?
૧૩૬) રૂ. ૭૨)માં રૂ. ૦॥ કેટલી વાર છે ?
૧૩૭) રૂ. ૦॥ વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?
૧૩૮) રૂ. ૫૫) માંથી ૦॥ રૂપીઆની એક એવી કેટલી ચોપડીઓ આવશે ને શું વધશે ?
૧૩૯) મને પહેલે દિવસે રૂ. ૩॥, બીજે દિવસે રૂ. ૧॥, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨॥ અને ચોથે દિવસે રૂ. ૧॥= ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?
૧૪૦) ૩॥ મણ જુવાર, ૨॥ મણ ઘઉં અને ૬। મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? ને ૧૨ મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪॥ મણ પાંચ શેર ઘઉંમાંથી ૧॥ મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?

૧૪૨) ૩૭॥ શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧॥ મણ થાય ?

૧૪૩) ૧૫ માઈલ ચાલતાં ૭॥ કલાક લાગે તો ૭૨ માઈલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?

૧૪૪) રૂા. ૧)નું દોઢ વાર કપડું મળે તો રૂા. ૭૦૦)નું કેટલું આવશે ?

૧૪૫) ૬૧ પાઘડીના રૂ. ૧૫૨॥ બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું બેસે ?

૧૪૬) રૂ. ૨)≡નું ૦। મણ ૭॥ શેર તો રૂ. ૦।≡નું કેટલું ?

૧૪૭) રૂ. ૧॥।~ની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?

૧૪૮) ૧॥ રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૭ આનાનું કેટલું ?

૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી મળે તો ૯ નારંગીનું શું ?

૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે, તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે ?

૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪॥ રૂ. બેસે તો ૩ તસુનું શું ?

૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી ૦॥ વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?

૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧॥ આપતાં રૂ. ૪૯॥ ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?

૧૫૪) એક નિશાળમાં ૧૩૫ પેંડા વહેંચ્યા, શેરનાં પાંચ પેંડા થાય છે. ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે ?

૧૫૫) ક્યા ક્યા પલાખાનો જવાબ ૨૫, ૭૨, ૧૦૮, ને ૧૪૫ આવે ?

૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઈ આપતાં રૂ. ૧)ની પાઈ વપરાઈ ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?

૧૫૭) ૧॥ મણ ૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧॥ શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?

૧૫૮) રૂ. ૧॥ છે, **બીજા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"**ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા **"મુખગણિત શિક્ષક"** આવશે ?

૧૫૯) રૂ. ૩ાાામાં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું બેસે ?

૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩ાા બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે ?

૧૬૧) ૧૭ મણ બટાકાના રૂ. ૪૨ાા તો રૂ. ૧૫)માં કેટલા મણ આવે ?

૧૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨ાા વહેંચ્યા તો ૧૫ માણસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે ?

૧૬૩) ૪૭ ખુરસીના રૂ. ૧૧ાાા બેઠા તો ૬૯ ખુરસીનું શું બેસે ?

૧૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડી લઇને રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી ચોપડી આપવી ?

૧૬૫) રૂ. ૮ાામાં ૧૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫)માં કેટલા આવશે ?

૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬) બચાવ્યું હતું તો ૨૩૪) બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે.

૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦) તો ૩૬ મણનું શું ?

૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩ાા તો રૂ. ૫)માં કેટલી કેરી આવશે ?

૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨) તો ૫૧ મણનું શું ?

૧૭૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે ?

૧૭૧) રૂ. ૩૭) માંથી રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી છત્રી આવે ને શું વધે ?

૧૭૨) રૂ. ૨ાા વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ૦ાા વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ ?

૧૭૩) કઈ સંખ્યાને ૧ાા થી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે ?

૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરસી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ ?

૧૭૫) હું બજારમાં કેટલાક પૈસા લઈ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી, અને ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા, તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઈ નીકળેલો?

૧૭૬) રૂ. ૮) ની મણ સોપારી મળે તો રૂ. ૨ા ની કેટલી આવે

૧૭૭) ૫ શેરના રૂ. ૩ા તો ૫ મણનું શું?

૧૭૮) રૂ. ૧) ના બે મણ લાકડાં મળે તો ૫ શેરનું શું?

૧૭૯) રૂ. ૩ાા બે મણ તો ૧૭ શેરનું શું?

૧૮૦) દોઢ આનાનું ૨ા શેર તો રૂ. ૧ા નું કેટલું આવે?

૧૮૧) રૂ. ૧) નું ૧ા શેર ઘી આવે તો ૦ાા મણ ૭ા શેરનું શું?

૧૮૨) રૂ. ૭૫) નું ૫૬ા શેર તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું?

૧૮૩) ૧ મણ ૩ાા શેરના રૂ. ૨)≡ તો ૭ા શેરનું શું?

૧૮૪) ૭ા શેરના રૂ. ૦ા= તો મણનું શું?

૧૮૫) રૂ. ૦ા– નું ૦ા મણ ૧ શેર તો ૫ શેરનું શું?

૧૮૬) ૦ા મણ ૭ શેરના રૂ. ૨ા૦ાા તો રૂ. ૦ા=નું કેટલું?

૧૮૭) રૂ. ૧)–ાનું ૦ાા મણ ૫ શેર તો ૧૪ શેરનું શું?

૧૮૮) રૂ. ૨ા નું મણ તો ૩ાા શેરનું શું?

૧૮૯) ૨ાા શેરના રૂ. ૦ા–ાા તો મણનું શું?

૧૯૦) અધોળ એલચીના રૂ. ૦)≡ા તો શેરનું શું?

૧૯૧) રૂ. ૦ા=ની ૨ાા શેર ખાંડ મળે તો મણનો ભાવ શું હશે?

૧૯૨) રૂ. ૦)=ા નું ૧ા શેર તો ૧ા મણનું શું?

૧૯૩) રૂ. ૦ાા≡ નું ૩ શેર તો ૧ા મણનું શું?

૧૯૪) ૭ શેરના રૂ. ૧)–ા તો ૧૭ શેરનું શું?

૧૯૫) રૂ. ૨ા=ાનું ૦ા મણ ૭ શેર તો ૭ શેરનું શું?

સુરત જિલ્લાનો નકશો પાંચ આના.

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી

પ્રશ્નોત્તરમાળા

સુરત જિલ્લાનો નકશો પાંચ આના.

ગુજરાતની પ્રશ્નો૦ ભૂગોળની ત્રણ આના.

મુંબઇ ઈલાકાની ભૂગોળની ૪॥ આના.

હિંદુસ્તાનની પ્રશ્નો૦ ભૂગોળની ચાર આના.

ડિકટેશન શીખવા શીખવવાનું અપૂર્વ સાધન જેમાં:—

૧] પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

૨] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

૩] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

૪] જોડાક્ષર. ૫] મળતા જોડાક્ષર.

૬] પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

બાળપોથીનો	૦—૨—૦	ત્રીજીનો	૦—૩—૦	ડિકટેશન શિક્ષક
પહેલીનો	૦—૨—૬	ચોથીનો	૦—૪—૦	
બીજીનો	૦—૩—૦	પાંચમીનો	૦—૪—૦	

"મુખગણિત શિક્ષક"

બાળવર્ગનો	૦—૧—૬	ત્રીજા ધો૦નો	૦—૨—
પહેલા ધો૦નો	૦—૧—૯	ચોથા ધો૦નો	૦—૪—
બીજા ધો૦નો	૦—૨—૦	પાંચમા ધો૦નો	૦—૪—

સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના

છગનલાલ મોતીરામ શાહ. ચાઉપોર—સુરત.

ગુજરાતના ઇતિહાસની વાર્તારૂપી ઢબે પ્રશ્નોત્તરમાળા છ આના.